

ANA GOGA
DREJTORE E DIVIZIONIT FINANCIAR, CFO
CREDINS BANK KOSOVA

Rritja e inflacionit do të vazhdojë të përforcojë pabarazinë, si brenda dhe ndërmjet vendeve

I Kthimi i inflacionit global

Pas gati katër dekadash, inflacioni është bërë shqetësimi i sotëm i ekonomive të përparuara dhe ekonomive në zhvillim në të gjithë botën. Duket se këtë herë inflacioni u rikthye më shpejt, më i dukshëm dhe ndoshta është më i qëndrueshëm nga sa e perceptuan bankat qendrore në fillim. Një zhvillim që ndikon në inflacion, që është i zakonshëm në vendet e përparuara dhe në zhvillim, është rritja e çmimeve të mallrave krahas rritjes së kërkesës globale. Sot po përjetojmë një tjetër ngjarje të madhe, luftën në Ukrainë, e cila jo vetëm ka krijuar vuajtje të jashtëzakonshme njerëzore, por ka dëmton edhe ekonominë globale në një fazë kritike. Jo vetëm që ka ndikuar në rritjen e mëtejshme të çmimeve të energjisë dhe mallrave, por ka rritur ndjeshëm edhe pasigurinë globale, të cilat minojnë rritjen. Pasojat e luftës dhe sanksionet që pasuan vazhdojnë të kumbojnë. Rezistenca e sistemit

financiar global do të testohet përmes kanaleve të ndryshme të amplifikimit të mundshëm. Evropa mbart një rrezik më të lartë se rajonet e tjera për shkak të afërsisë së saj gjeografike me luftën, mbështetjes në energjinë ruse dhe ekspozimit jo të papërfillshëm të disa bankave dhe institucioneve të tjera financiare ndaj aktiveve dhe tregjeve financiare ruse. Për më tepër, paqëndrueshmëria e vazhdueshme në çmimet e mallrave mund të bëjë presion të madh mbi financimin e mallrave dhe tregjet e derivateve dhe madje mund të shkaktojë më shumë ndërprerje si luhatjet e egra që ndaluan disa tregtime të nikelit muajin e kaluar. Episode të tilla, mes pasigurisë së shtuar gjeopolitike, mund të rëndojnë mbi likuiditetin dhe kushtet e financimit. Një çështje tjetër kryesore që prek këtë tregues është zinxhiri global i furnizimit, i cili vazhdon të jetë i rëndë nga bllokimi i fundit i Kinës për shkak të rritjes

së numrit të infeksioneve Covid-19. Kostot e transportit janë rritur shumë. Tipari më i dukshëm i inflacionit të sotëm është gjithëprania e tij. Në mungesë të opsioneve të politikës globale për të zgjidhur ndërprerjet e zinxhirit të furnizimit, detyra e adresimit të inflacionit do t'i bie bankave qendrore kryesore botërore. Për të qenë të sigurt, një përgjigje më në kohë dhe më e fortë e politikave nga bankat kryesore qendrore nuk do të ishte një lajm i mirë për tregjet në zhvillim dhe ekonominë në zhvillim në afat të shkurtër. Shumica do të përjetonin kosto më të larta financimi dhe krizat e borxhit mund të bëhen dukshëm më të mundshme për disa. Bazuar në vlerësimet e FMN-së, rritja e pasigurisë në tremujorin e parë mund të jetë e mjaftueshme për të ulur deri në 0.35 pikë përqindje rritjen globale gjatë gjithë vitit. Inflacioni pritet të mbetet i lartë globalisht gjatë muajve të ardhshëm deri në

“Rritja e inflacionit do të vazhdojë të përforcojë pabarazinë, si brenda dhe ndërmjet vendeve.”

II Ndikimi i inflacionit global në rajonin e Ballkanit

vitin 2023. Në tregjet në zhvillim, shumë banka qendrore tashmë kanë shtrënguar ndjeshëm politikën. Ata duhet të vazhdojnë ta bëjnë këtë - në varësi të rrethanave individuale - për të ruajtur besueshmërinë e tyre për të luftuar inflacionin dhe për të ankoruar pritshmëritë e inflacionit. Normat e interesit mund të duhet të rriten përtej asaj të parashikuar për të mbajtur inflacionin në objektiv në kohën e duhur. Kjo mund të sjellë shtyrjen e normave të interesit shumë mbi nivelin e tyre neutral. Për bankat qendrore të ekonomisë së përparuar, komunikimi i qartë është thelbësor për të shmangur paqëndrueshmërinë e panevojshme në tregjet financiare, duke ofruar udhëzime të qarta për procesin e shtrëngimit, ndërkohë që mbeten të varura nga të dhënat. Rezerva Federale ka rritur dy herë deri më tani normën bazë të interesit, e ndjekur nga Banka e Anglisë. Banka Qendrore Evropiane nuk ka bërë ende asnjë ndryshim në normat bazë të interesit. Duke u kthyer në rajonin tonë, Banka Qendrore e Serbisë vendosi të rrisë normën bazë me 50 bp, në 1.5%. Kjo rritje shoqërohet me rritje të normës së repove dhe të

lehtësive të depozitave dhe kreditimit. Banka Qendrore e Shqipërisë bëri të njëjtën gjë, duke rritur normën bazë të interesit me 50 bp në 1% (në nivelet para pandemisë), por mbajti të pandryshuara normat e depozitave dhe të kredisë. Banka Popullore e Maqedonisë, vendosi të rrisë normën e interesit për bonot BQ për 0,25% në 1,5%, kryesisht si kundërpërgjigje parandaluese ndaj pritjeve në rritje inflacioniste. Ndërkohë, bankat qendrore të Bosnjës dhe Hercegovinës, Malit të Zi dhe Kosovës nuk kanë ndërmarrë ende asnjë veprim edhe pse inflacioni është mbi nivelin e tyre të synuar. Këto vendime synojnë të kontrollojnë rritjen e mëtejshme të inflacionit, por në të njëjtën kohë të mos kenë një ndikim të rëndësishëm në rritjen ekonomike të vendeve, të cilat janë ende në rikuperimin e viteve të pandemisë. Megjithatë, rreziku në rritje i inflacionit ndaj të cilit janë të ekspozuara të gjitha ekonominë e Ballkanit, është rritja e mëtejshme e çmimeve të energjisë, gazit natyror, naftës dhe plehrave kimike për shkak të luftës në Ukrainë. Inflacioni ul fuqinë blerëse të popullsisë, gjë që do të reflektohet në uljen e konsumit

personal, që është komponenti kryesor i PBB-së së Ballkanit Perëndimor. Rritja e kostove të transportit është një rrezik shtesë për biznesin e kompanive në rajon. Sipas të dhënave të fundit të publikuara nga bankat qendrore të vendeve të Ballkanit, ritmi i rritjes së PBB-së ose viti 2022 dhe 2023 është rishikuar në rënie në parashikimin fillestar të kryer në vitin 2021 për shkak të pasojave të situatës aktuale. Rritja e mëtejshme e çmimit të naftës do të sillte gjithashtu një rritje të deficitit të llogarisë korrente (bilanci i pagesave) në të gjitha ekonomitë e Ballkanit, si dhe në rritje të deficitit të tregtisë së jashtme. Nga ana tjetër, rritja e inflacionit dhe e normës bazë të interesit do të ndikojë në rritjen e normës së interesit të kreditimit, të depozitave dhe të letrave me vlerë të qeverisë në tregjet financiare. Rritja e fundit nënkupton rritje të borxhit të qeverisë dhe të deficitit buxhetor vjetor. Rritja e normës së interesit të kredisë do të rrisë rrezikun kreditor të huamarrësit dhe do të kërkonte shtrëngim të politikave dhe procedurave të kreditimit të bankave. Në këto kushte jemi në pritje të një qëndrueshmërie financiare globale.